

„Őrizzük, tartsuk fenn emlékeinket,
gyűjtsük össze töredékeinket,
nehogy elveszenek végleg,
s ezáltal is üresebb legyen a múlt,
szegényebb a jelen és kétesebb a jövő.”

Cato

Válogatás a „**Fehérpartok**” **alján** címmel készülő
helytörténeti kiadványból.

(szerkeszti: Heinrich Pál)

A Balatoni Szövetség nyári közgyűlése

A Balatoni Szövetség ez évi nyári közgyűlését nagy és előkelő közönség részvételével dr. Ovári Ferenc országgyűlési képviselő elnöklete mellett, a veszprém megyei Balatonaliga fürdőhelyen vasárnap tartotta meg. A megjelentek között voltak Hunkár Dénes főispán, dr. Romy Béla államtitkár, Kvassay Jenő miniszteri tanácsos, dr. Kmetty Károly, dr. Helle Károly, dr. Rigler Gusztáv egyetemi tanárok, dr. Rácz István udvari tanácsos, főiskolai tanár, Kolosváry Ödön osztálytanácsos, dr. Kolosváry Bálint egyetemi tanár, Breuer Mór déli vasúti igazgató, Paál József ny. jószágkormányzó, dr. Kuthy József ny. tankerületi főigazgató, Jalsovitzky Géza igazgató, Tóth Ede földbirtokos; Mészöly Gyula, dr. Jelen Gyula ügyvédek; Engel Ernő földbirtokos; dr. Ballus Zsigmond, dr. Philipp Ödön kir. táblabírók, dr. Stuhlmann Petrik, Lingl Valerián, dr. Burchard – Bélaváry Rezső miniszteri titkár, Vaszary Ernő fürdőigazgató, K. Nagy Dezső kir. főmérnök, Rosznagl István déli vasúti felügyelő, Kányay József főszolgabíró, Forster Elek földbirtokos, Hortobágyi József lapszerkesztő, Horváth Mihály földbirtokos, Günther Ferenc, dr. Szöllősy Pál, dr. Réczey Sándor, Kluge Ferenc, Knap Árpád, K. Lázár Lajos, Lazsánszky Béla, Szentey József, Dózsa Ignác, Sallay Jenő, Boor József, Deák Jenő, Ágoston Béla, dr. Perényi Zsigmond, Gerber Henrik igazgató, Rauszek E. Jenő mérnök, dr. Kukuljevic József, Schmolcz László, Stupe János, Horváth Elek, Arany Béla, Vajda Ignác, Hirsch Hugó, Szalay Nándor, Vatter József és sokan mások.

Napirend előtt Kmetty Károly dr., az aligai fürdőegyesület elnöke üdvözölte a Balatoni Szövetséget és köszönetet mondott azért az elhatározásáért, hogy a szövetség ez évi közgyűlését Balatonaligán tartja meg. Ezután Cséplő Ernő szövetségi titkár olvasta fel a szövetség ez

évi tevékenységéről összeállított elnöki jelentést.

A jelentésből megállapítható az örvendetes fejlődés, úgy a szövetség, valamint a balatoni fürdőket illetően is. A szövetség kötelékébe a folyó évi fél év alatt több, mint 400 új tag lépett be. A jelentés örömmel és megelégedéssel hivatkozik arra, hogy a szövetség ez évben is minő jelentékeny feladatokat oldott meg. A szövetség által megalkotott balatonvidéki elektromosművek központi telepe javában épül és csak pár hét kérdése, amikor a központi erőtelep megkezdje üzemét. Ez a telep nemcsak villámvilágítással látja el a Balaton valamennyi fürdőhelyét, de ez fogja hajtani a vízmű- és csatornaműveket is. A balatoni községek egymás után rendezkednek be vízvezetékre és csatornázásra és a hajtóerőt mindegyik a központi telepről nyeri. Épülnek a balatoni kikötők s legközelebb kezdetét veszi a balatonszemesi is.

A szövetséget az utóbbi időben igen erősen foglalkoztatta a fürdők hitelügyének kérdése és a szövetség kebelében már is kialakult az a vélemény, hogy a balatoni fürdők érdekében elmaradhatatlan szükségesnek látszik egy nagy tőkeerővel rendelkező fürdőbank alapítása.

Az élelmezés kérdésében a szövetség állandóan tevékenykedik. Az állami támogatással létesített siófoki és révfülöpi zöldségtermesztő telepek jótékony hatása nagy mértékben mutatkozik.

A szövetség abbéli eszméjét, hogy Tihany és Szántód között modern közlekedési eszköz álljon rendelkezésre és ezzel a 80 kilométernyi két szemközti part szerves kapcsolatba hozásuk, élénk rokon érzésre talált és a kereskedelmi miniszter a kivitel tekintetében terveket és költségvetést készített és pedig aszerint, hogy ezek a tervek hozzáillesztessenek a nemsokára alkalmasint kiépítendő balatoni körút terveihez. A közlekedés ügyében a szövetségnek számos sikere van. Így tökéletesedett, állásfoglalása folytán a vasúti forgalom és kibővítést nyert a balatoni körtelefon forgalom. A szövetség jelentősebb kiadványai voltak az ingyenes balatoni kalauz és a Balaton, mint gyógytényező című szakmunka. A Magyar Tenger című idénylapot hetenként, a Balaton című képes folyóiratát havonként jelenteti meg. Kiadott egy díszes balatoni albumot is. Felállította a révfülöpi cigányemléket és dolgozik azon, hogy mindazoknak az érdemeit kellőképp megörökíttessék, kik a Balatonért valaha érdemeset cselekedtek.

Több nagyobb vendégsereget irányított a Balatonnál. A minden tavaszon szokásos diákjárást, vasutasok két hatalmas kiránduló cso-

portját, a bécsi tudományos egyetem több százra menő kiránduló csapatát. És június havában 10 ezernél több gazdát látott vendégül a Balatonnál, akik idejöttek, hogy megszemléljék a magyar tenger kiváló kincseit. A szövetség működését ismeri már minden érdekelt és tevékenysége iránt a legteljesebb elismeréssel vannak az előkelő hatóságok és testületek. A szövetség gazdasági, erkölcsi és érzelmi úton igyekszik hatni, hogy a Balatonnál érdekelt tömegeket magához kapcsolja. Ennek köszönhető, hogy míg az egyesületi élet Magyarországon csak alig mozog, a Balatoni Szövetségbe százával lépnek be az új tagok és kötelékében ma már ezrek vannak és gondolkodnak egyértelemben és dolgoznak a kincses Balaton felvirágoztatásáért.

A közgyűlés a jelentést egyhangúlag helyesléssel vette tudomásul.

Következtet ezután az indítványok tárgyalása. A közgyűléshez 3 indítvány érkezett. Hegedűs Nándor abbeli indítványát, hogy egyes adónemek leszállítását a szövetség szorgalmazza, az elnökséghez utalták azzal, hogy az a kérdés tanulmányozására bizottságot küldjön ki.

Mangold Gusztáv abbeli indítványa tárgyában, hogy a szövetség a tihany-szántódi áthidalás kérdésében egyelőre gőz- vagy villamoserőre berendezett kompközlekedés mellett foglaljon állást, a közgyűlés nem határozhatott, mert a kérdés máris tanulmányozás alatt van és a kialakulás még meg nem történt. Dr. Nógrády László abbeli indítványa, hogy a szövetség hason oda, hogy a szórakozásból horgászók a mai feltételeknél olcsóbban jussanak horgászjegyekhez az elnökséghez utaltatott át azzal, hogy lépjen érintkezésbe a Halászati részvénytársasággal és a lehetőség keretében intézze el a kérdést olyképpen, hogy főként a gyermekek jussanak hozzá a kedvelt szórakozáshoz. Kimondott azonban, hogy a szövetség az irányban is tegyen lépéseket, hogy akinél visszaélés tapasztalható a horgászás terén, attól egyszer s mindenkorra az engedély megvonassék.

Ezután a választmány kiegészítésére került a sor. A közgyűlés a választmány tagjaivá választotta a következőket: Putheáni Géza földbirtokost, Töttössy Béla kuriai bírót, Schreiner János jószágkormányzót, Gaál Gaszton földbirtokost, Sümegi Vilmos országgyűlési képviselőt, Fittler Dezső dr. ügyvédet, Sümegi József dr. fürdőorvost, Lukcsics József dr. egyetemi tanárt, Paál József ny. jószágkormányzót, Vásárhelyi Gyula miniszteri osztálytanácsost, Lisznyay Damó Tihamér miniszteri tanácsost, Rátz István dr. udvari tanácsost, dr. Rigler Gusztáv egyetemi

tanárt, Mihályfy Ákost dr. egyetemi tanárt, Vaszary Ernő fürdőigazgatót, Eckstein Ignác igazgatót, Reischl Imre városbíró, Köszezhy József dr. ügyvédet, Gaál Mózes író, igazgatót, Dömötör Mihály hercegi intézót, Sági János író, Nógrády László dr. író, tanárt, Finánczy Béla dr. miniszteri titkárt, Fodor Oszkár dr. igazgatót, Breuer Mór kir. tanácsost, Philipp Ödön táblabíró. Hivatalból tagjai lettek a választmánynak: Balatonaliga fürdőegyesület részéről: Kmetty Károly dr. egyetemi tanár. A Balatoni Halászati Társulat részéről: Kolozsváry Ödön dr. osztálytanácsos, Vigyázó Imre műszaki tanácsos és Pohl Béla mérnök.

A választások után Philipp Ödön dr. kir. táblabíró mondott a megválasztottak nevében köszönetet s tett ígéretet arra nézve, hogy a szövetséget munkálkodásában lelkiismeretesen támogatni fogják.

Ennek végeztével hangzott el K. Nagy Dezső kir. főmérnök érdekes előadása a Balaton víziközlekedése és a Dunával való összeköttetéséről. Gyakorlati példával mutatta be, hogy nem kell attól félni, ha a csatorna megépül, hogy a Balatonból több víz megy le, mint amennyit a fürdőtelepek érdekében le szabad engedni. A kamarazsilipek révén nagyon szépen megoldható a hajózás kérdése is, meg a Balaton vízszintjének a megtartása is. A szép és érdekes előadást mindvégig nagy figyelemmel hallgatták és az előadót előadása után tetszéssel ünnepelték.

Forrás:

Balatonfüredi Hírlap, 1912. aug. 18.

Betörési kísérlet Balatonaligán

Hírt adunk róla, mert Balatonaliga a székesfehérváriak egyik kedvelt kirándulólhelye. Nos szeptember 1-re éjszaka betörési kísérletet tettek a Terézia-lakban lévő postahivatalba, nyilván azon hitben, hogy elsején az ott nyaralók részére tetemesebb pénzküldemény érkezik. A betörőket – akik állítólag négyen voltak és az ablakot már kifeszítették – a kapus revolverlővései riasztották el. A még ott nyaralók egész szeptember végéig csendőrök kirendelését kérelmezték.

Forrás:

*Székesfehérvári Hírlap,
1913. szeptember 4.*

A balatonaligai kirándulás DV munkások a Balatonon

Igen kedves figyelemben részesítette a DV Igazgatósága műhelyének alkalmazottait folyó hó 7-én, amikor is két különvonatot engedélyezett számukra Balatonaligára.

Az első vonatot fél 7 órakor indították, a másodikat pedig háromnegyed 8 órakor. Összesen vagy 900 embert vett részt a kiránduláson.

Kár, hogy az idő, amely eleddig mindig kedvező volt, s a nap egyébként forrón tűzött alá – ma nem volt eléggé alkalmas. Az égboltozatot szürke, olmos felhők borították, s hűvös szél lengedezett a Balaton kék vize felett. Kevéssé viharzott is a tó. Apró, fehér, tarajos hullámok fodrozódtak a hátán, s akik nem riadoztak a kissé hús hullámoktól, azok kellemesen lubickoltak a vízben.

Akik pedig nem akarták magukat az esetleges meghülés veszedelmeinek kitenni, azok letelepedtek a tó partjára és környékére, s ott táborozva kellemetes mulatozással töltötték el az időt.

A DV műhely fotball csapata is kirándult s a tisztáson mérközött.

Itt említjük meg, hogy egy helybeli asszony menetközben a vasuton rosszul lett, s az első segítséget a vonattal szintén Aligára igyekvő önkéntes mentők nyújtották.

Kellemetlenségről írván ugyancsak nem hagyhatjuk szó nélkül az aligai pincérek kellemetlenkedéseit, akik bizony – tekintve, hogy munkások nagy többségével volt dolga – nem úgy szolgálta ki a vendégeket, mint ahogyan az elvárható lett volna.

Forrás:

*Székesfehérvári Friss Újság,
1910. augusztus 9.*

Balatonparti siralom

Hát bizony aki a DV vonalán a Balatonparton végigutazik, annak nagyon siralmas panorámában lehet része. A magas vízállás – azt lehet mondani – olyan károkat tett, amiket semmiféle kormánybiztoskodással (mert már ilyen is van) helyre pótolni nem lehet. A magas vízállás a balatonparti nyaralótelepek kertjeit, ültetvényeit a legtöbb helyen tönkretette, különösen ahol alacsonyabb fekvésű a telek, sőt nem egy helyen, mint például Balatonvilágoson és Balatonszemesen, a nyaralók egy része is víz alá került vagy pedig a felázott és posványos talaj miatt lakhatatlanná vált.

De ez csak egyik oldala az éremnek, a másik oldala az, hogy a beállott körülmények folytán a balatonparti telkek eddigi értéke leszállt, senkinek nincs kedve telket vásárolni, pláne építkezni, mert méltán tarthat attól, hogy viharosabb hullámverés alkalmával nyaralóstól együtt elmossa az ár. A magasabb helyen épült nyaralókat nem fenyegeti ugyan ez a veszedelem, de ez fölötté sovány vigaszul szolgálhat azoknak, akik a normális vízállás szempontjából építkeztek vagy létesítettek kerteket. A balatonparti telkek értékvesztése tehát rengeteg összeget tesz ki és még reményük sincs, hogy a helyzet rövidesen javulni fog. Szóval a balatonparti nyaralók jórésze maholnap Ciceszbajszert átok szótárába kerül!

Forrás:

*Székesfehérvári Hírlap,
1916. június 18.*

Keszthely, Balatonfüred, Balatongyörök, Aliga

Ez a négy név – olvassuk a keszthelyi „Balatonfelvidék”-ben – sokat jelent a Balaton fejlődésének történetében. Arról van ugyanis szó, hogy az állami kikötőépítés legközelebb (??) ezeken a helyeken is megindul s valamikor (!) ezek a fürdők is olyan díszes kikötővel dicsekedhetnek, mint Tihany, Révfülöp és Balatonföldvár. Ami Keszthelyt illeti, fel kell említenünk, hogy K. Nagy Dezső főmérnök a legnagyobb szeretettel karolta fel a Keszthelyi kikötőt, s a helyszíni szemlét Szilágyi Gyula segédmérnök már csütörtök óta folytatja. Hogy K. Nagy Dezső mennyire szívén hordozza a Balaton fejlődését, mutatja az is, hogy az Atlantika hajóstársaságot

sikerült megnyernie a Balaton részére. Ez a társaság az illetékes felekkel már tárgyal s ha a tárgyalások – ami majdnem bizonyos – sikerre vezetnek, akkor beáll a Balaton teljes újjászületése, mert a magyar tenger üdítő hullámaint hűs gyorsjáratú személyszállító hajó fogja naponként áthasítani. Ezt magától K. Nagy Dezsőtől tudjuk, örömünk tehát nem korai. – Szép, szép, de hát hol kötnek majd ki ezek a hajók, ha tegyük fel – a „legközelebb” megépítendő balatonfüredi kikötő csak „valamikor” készül el?

Forrás:

*Balatonfüredi Hírlap,
1913. november 2.*

A balatonvilágosi „Petőfi” tsz a fejlődés útján

Enyhe tavaszi szellő suhan át a mező felett és mint valami pajkos kisgyerek a karikát, úgy hajszolja maga előtt a tavalyról itt maradt száraz kórót, a frissen szántott földeken, üdén zöldellő vetéseken. Szekér zörög amott a mezei úton, a távolból egy traktor zúgása hallatszik és a lágyan ringó, duzzadó rügyű fákon naptól részeg verébcsapat csiripel. Megélenkül... újrászületik ilyenkor mindenütt a táj. Amerre csak ellát a szem, a balatonvilágosi határban is mindenfelé szorgoskodó embereket lát. „Csúcsforgalom” van a földeken. Dolgoznak az emberek, hogy ezévben még többet betakaríthassanak majd, mint tavaly, még gondtalanabb legyen a pihenés, azután ha már újra lehull a hó. A „Petőfi” termelőszövetkezet tagságával is csak a mezőn lehet beszélgetni mostanában. Odahaza napközben néhány kisgyereken, s idősebb asszonyon kívül nem marad senki sem.

A balatonvilágosi „Petőfi” termelőszövetkezet a falutól néhány kilométerre a síófoki betonút mellett egy kis fennsíkon terül el. A múltban uradalmi birtok volt a föld, amelyet használnak és az uraságé voltak az épületek is, amelyekben jelenleg laknak, s ahol az állatokat tartják. 1949 őszén alakította a szövetkezetet 15 család. Azóta újabb tagok léptek be, úgy, hogy ma már 26 család 87 tagja dolgozik közel 400 hold földön. A „Petőfi” tsz a jellegét tekintve gabona-termelő és állattenyésztő szövetkezet. Hatalmas gazdasági épületeikben tehenészetük és birkatenyésztésük van.

Évről - évre gyarapodnak a szövetkezeti tagok.

A közös vagyon ma már jóval több mint félmillió forint. Építeni ugyan még nem építettek semmit, pedig lakások kellenének nagyon, dehát a javuló életet nemcsak új épületek bizonyíthatják. A tagok javuló életét bizonyítja, - hogy csak egy példát említsünk - az a 23 rádió, amely lakásaikban szól. Az utóbbi években vásárolták őket. Évről-évre egyre többet tudnak vásárolni, mert minden évben egyre több jut szorgalmas munkájuk nyomán egy-egy munkaegységre. Az ősszel például nem egy család volt, aki annyit kapott, mint Franyó József. Ő közel 50 mázsa terményt, 79 kg cukrot, 18 kg mákot, 10 kg diót, 50 kg borsót és 3840 forint készpénzt vitt haza zárszámadás után. A szövetkezetiek azt akarják, hogy ez évben még az eddigieknél is nagyobb jövedelemre telessenek szert. Szekeres elvtárs a szövetkezet elnöke szerint ennek meg is van minden feltétele. A tagság lelkiismeretesen végzi munkáját. Már többen vannak most is olyanok, akiknek a munkaegységük 100-on felül van. Sőt Nagy Pál 204, Bódis Ferenc pedig 143 munkaegységet teljesített ezideig. Jelenleg az őszi vetések hengerezését végzik a tagok, de már ezt sem sokáig, mert ez a munka is befejeződik. Utána úgy tervezik, neki kezdenek majd a kukorica ültetésnek. Hazánk felszabadulása tizedik évfordulójának méltó megünnepléséért itt a szövetkezetben is élénk verseny bontakozott ki. Azt ígérték, hogy április 4-ig elvetik a tavaszi

növényeket és befejezik az őszi vetések fogasolását. Vállalásukat határidő előtt teljesítették. Elvetettek 20 hold tavaszi árpát, 23 hold zabosbükönnyt, öt hold cukor- és négy hold takarmányrépát, öt hold magzabot, öt hold lencsét, két hold borsót, s két hold mákot. Ezenkívül megboronálták 120 föld búzájukat, 30 hold ősziárpájukat, a lucernát, sőt végeztek 24 hold gyümölcsösük permetezésével is. Hogy ezt sikerült elvégezniük, ahhoz nagyban hozzájárult az itt élő kommunisták példamutatása, munkája. Az itteni párt-szervezetnek közel 20 tagja van. Jelentős erőt képez ez egy ilyen közepes nagyságú termelőszövetkezethöz, mint a Petőfi. A párt-szervezet vezetősége ezt az erőt mindig a legfontosabb feladatok végrehajtására irányítja.

- Taggyűléseinken - mondta Csajági József elvtárs, a párt-szervezet titkára - mindig szó esik azokról a teendőkről, amelyeket el kell végezni. Például taggyűlésen beszéltük meg a KV. márciusi határozatából számunkra adódó feladatokat. Fontos teendő szövetkezetünk erősítése, a nagyobb jövedelem elérésére való törekvés. Szilárd és egyre jobb életet biztosító szövetkezet vonzó csak az emberek előtt. Mindezt pedig csak jobb munkával lehet megvalósítani. A már említett taggyűlésen is ezért arra hívtuk fel a kommunisták figyelmét, hogy a KV. határozatának ismertetése mellett vállalásaink pontos teljesítésére mozgósítsanak. Párttagjaink meg is tették ezt, s az eredmény nem maradt el.

A jó munka eredményezi, hogy a „Petőfi” tsz-ben minden tag megtalálja a maga számítását. A fiatalok is. Több mint tíz fiatal dolgozik odahaza, s mint mondták, nem is akarnak máshová menni. Művelődésre, szórakozásra megvan a lehetőségük. Rádiója - mint már említettük -, majdnem minden családnak van. Moziba a községbe mennek. Ezenkívül egy tucat szakmai folyóirat, napilap is jár a tsz-nek, amelyet mindenki igénybe vehet. Amikor délutánonként egy kis szabadidő adódik, de legfőképpen vasárnap, sportolni járnak be a fiatalok a faluba. Amikor náluk jártunk, akkor is éppen edzettek. Úgy hallottuk a falubeliekkel együtt egy futballcsapatot akarnak kialakítani.

A jobb, a szebb élet útja a szövetkezet. Ezt egyébként bármelyik balatonvilágosi tsz tag is elmondhatja annak, aki esetleg hitetlenkednék. A közös munka, az összefogás, az egységes akarat, ez az, amelyből az új élet fakad. A „Petőfi” tsz tagjai is ennek nyomán érték el eddigi eredményeiket. Persze nem volt könnyű a munkájuk. Nincstelenség voltak ők is azelőtt. Több helyről jöttek, kezdetben sok nehézségük volt. Hittek azonban a szövetkezetben, s ezért a párt vezetésével úrrá tudtak lenni a kezdeti nehézségeken.

✍ Harizsa István

Forrás:

Veszprém Megyei Népújság, 1955. április 15.